

INFORMACIÓ PER A MALALTS DE TUBERCULOSI I LES SEVES FAMÍLIES

Què és la tuberculosi?

És una malaltia produïda pel bacil de Koch i pot ser contagiosa. La poden patir tant l'home com la dona i també alguns animals. En els éssers humans afecta principalment els pulmons, encara que també pot focalitzar-se en qualsevol altre òrgan.

Habitualment, la tuberculosi té una evolució lenta (durant mesos o fins i tot anys), encara que pot presentar un curs agut i més greu en les persones amb poques defenses com: els nens petits, els ancians, els malalts de sida, de càncer o diabètics, etc. Aquesta malaltia destrueix lentament l'òrgan afectat i, en el cas dels pulmons, arriba a formar el que se'n diu caverne.

Quan el tractament mèdic contra la tuberculosi es realitza correctament, la malaltia desapareix i s'evita que el pacient recaigui. En canvi, en el cas que el tractament no es dugui a terme adequadament, tot i que s'evita la mort del malalt; no s'aconsegueix el seu guariment.

També cal tenir en compte que el tractament incorrecte produeix en el pacient bacils resistents als medicaments. Així doncs, el malalt que no compleix la pauta prescrita pel metge, a més de poder seguir encomanant, ho farà amb bacils resistents als fàrmacs. Això donarà lloc a una nova forma de tuberculosi, que serà més difícil de curar i que tindrà pitjor pronòstic que l'habitual.

Si la tuberculosi no es medica, va esgotant lentament el pacient, el qual perd pes i vitalitat, presentant una fatiga cada cop més gran que pot arribar a impedir-li la realització del treball habitual. El 50% dels casos no tractats moren, aproximadament, als dos anys d'emmalaltir. L'altre 50% arriba a curar-se al cap de molts anys, però l'òrgan afectat patirà irreversiblement greus limitacions funcionals.

Com es manifesta la tuberculosi?

Els símptomes i signes d'aquesta malaltia varien segons l'òrgan afectat. En el cas de la tuberculosi pulmonar, que és la més freqüent, el símptoma més habitual és la tos persistent; és a dir, la de més de tres setmanes de durada. Per això, quan es pateix una tos que no remet, és important no atribuir-la al consum de tabac o a un catarro, sinó que cal consultar el metge.

També són freqüents: la febre –habitualment, poc alta-, un malestar general, la pèrdua de pes i d'energia, i, de vegades, una emissió de sang oral amb la tos. En les persones que, a més de patir tuberculosi, són portadores del virus de la sida, és molt freqüent la inflamació dels ganglis del coll i d'altres parts de l'organisme.

Com s'encomana la tuberculosi?

Sols són contagioses les tuberculosis pulmonars i laríngies. Tot i això, la capacitat de contagi està en relació amb el grau d'afectació de l'òrgan, per això, al principi, la malaltia pot ser que no sigui encomanable.

En parlar, tossir, esternudar, etc. els malalts de tuberculosi pulmonar o laríngia expulsen a l'exterior bacils que poden viure en el medi ambient durant diverses hores. Si un individu sa respira aquest aire que conté bacils, pot encomanar-se'n.

El risc de contagi dependrà:

- del tipus i extensió de les lesions del malalt,
- de la durada i intimitat del contacte amb el malalt (com més gran sigui el temps de contacte i la proximitat a ell, més gran serà el risc d'infectar-se'n),
- del nombre de bacils que hi hagi a l'aire de l'habitació, que es redueix notablement amb la ventilació directa i la llum solar.

No hi ha perill de contagi quan es toca o s'usa la roba, els llibres o altres objectes que pertanyin al malalt, ni tampoc donant-li la mà, ni bevent en el mateix vas, ni fent servir els mateixos coberts o vaixel·la. També és molt poc probable el contagi a l'aire lliure.

En general, la tuberculosi no és una malaltia molt contagiosa; hi cal una convivència o un contacte prolongats per infectar-se'n. És rar que la infecció es transmeti amb un o pocs contactes esporàdics, o si són de curta durada.

Què passa quan un individu s'encomana de tuberculosi?

Quan els bacils inhalats arriben als pulmons, poden ser eliminats per les defenses de l'organisme o, al contrari, aquests poden vèncer-les i començar a reproduir-s'hi. Encara que, en la majoria de vegades, les defenses de l'individu aconsegueixen parar la progressió de la infecció, el bacil resta viu i latent a diversos punts de l'organisme durant tota la vida d'una persona o en bona part d'ella. En aquest cas, parlem d'**infecció tuberculosa latent**.

La persona que es troba en aquesta situació és portadora del bacil de Koch; però no n'està malalta i, per tant, no és contagiosa. No presenta símptomes de tuberculosi, les seves radiografies pulmonars i d'altres òrgans són normals, i les anàlisis per trobar-hi el bacil són negatives, **malgrat que a la prova de la tuberculina donarà positiu**.

Un altre cas diferent és quan les defenses són febles o el contagi és molt intens; ja que, llavors, es desenvoluparà la malaltia tuberculosa. Així doncs, les persones que tenen un risc més alt d'emmalatir són els infants menors de 5 anys i les que pateixen malalties o tractaments que causen una pèrdua de l'eficàcia de les defenses de l'organisme, com: sida, diabetis, insuficiència renal, tumors, trasplantaments d'òrgans, etc. També les persones amb hàbits tòxics com alcoholisme, tabaquisme o consum d'altres drogues, tenen un risc més alt de patir-ne.

La prova de la tuberculina en què consisteix?

Es coneix també com a dermoreacció de Mantoux i consisteix a injectar sota la pell de l'avantbraç una substància inofensiva anomenada tuberculina, amb una xeringa i una agulla molt petites i d'un sol ús. Amb prou feines fa dolor i no té contraindicacions, fins i tot les persones al·lèrgiques i les dones embarassades poden fer-se-la. En el cas de prendre alguna medicació, cal dir-ho, ja que el metge ha de tenir-ho en compte a l'hora de valorar el resultat de la prova.

Quan hagin transcorregut entre 48-72 hores, el personal sanitari avaluarà el resultat de la prova, per saber si la persona ha estat infectada pel bacil de la tuberculosi o no.

Qui ha de fer-se la prova?

Les persones que estiguin en un d'aquests grups:

- Les que els ho indiqui el seu metge.
- Les que hagin tingut contacte amb un malalt de tuberculosi (familiars, amics, companys de treball o d'escola, etc.).
- Les que tinguin algun d'aquests símptomes:
 - Febre;
 - tos, amb o sense expectoració;
 - pèrdua de pes;
 - cansanci constant;
 - suors nocturnes.
- Les que s'injecten drogues.
- Les procedents de països on la tuberculosi és freqüent.
- Les que els ho exigeixin per qüestions laborals.

Què significa tenir un resultat negatiu?

1. Pot ser que la persona no hagi estat infectada pel bacil tuberculós.
2. Pot ser que a la persona li fessin aquesta prova molt aviat, després d'haver inhalat els bacils, i encara no hi respongui. Per això, l'ha de repetir al cap de 2-3 mesos, després de l'últim contacte amb un malalt tuberculós.

Què significa tenir un resultat positiu?

- Que la persona pot estar infectada amb el bacil tuberculós.
- No indica, necessàriament, que està malalta de tuberculosi.
- Pot donar positiu per haver-se vacunat contra la tuberculosi (BCG).

Una persona vacunada amb BCG pot estar infectada?

La vacuna no protegeix sempre contra la tuberculosi. Si a una persona vacunada la prova de la tuberculina li dóna positiu, aquest resultat pot ser provocat per la vacuna o per una infecció tuberculosa autèntica. Possiblement, estarà infectada de tuberculosi si:

- La reacció a la prova de Mantoux és molt gran.
- Va ser vacunada fa molt temps; perquè la reacció a la BCG s'esvaeix a mesura que passa el temps.
- Algú de la família, company o amic té tuberculosi.
- Procedeix o ha estat residint durant mesos en un país on la tuberculosi és freqüent.

Quina mena de cura s'ha de tenir després de la prova?

No hi fa falta cap cura especial. La zona de la injecció es pot mullar o rentar, encara que s'ha d'anar amb compte de no fregar-la quan s'assequi i no s'ha de tapar amb una tireta. De vegades, es produeixen picors en el punt de la punxada. No s'ha de rascar mai. Les picors es poden alleujar amb una compresa freda.

Es pot produir una inflamació a l'avantbraç, que desapareix en una o dues setmanes. En el cas extrem que hi apareguin molèsties locals importants, després d'haver fet la lectura de la prova, s'hi pot aplicar una crema de cortocoides.

*** Recordeu que és molt important acudir al centre de salut el dia de la cita, perquè avaluin el resultat de la prova, encara que us sembli que no us ha causat cap alteració.

I després de la prova... què?

Si la prova és positiva:

- S'ha de fer una radiografia de tòrax per descartar-hi la tuberculosi.
- Si el resultat de la radiografia és normal, vol dir que probablement no es pateix la malaltia i que sols presenta una infecció tuberculosa latent. En aquest cas, se sol administrar un tractament preventiu, perquè no es desenvolupi la malaltia més endavant.
- Si la radiografia no és normal, es realitzaran les analítiques necessàries per determinar si es té la tuberculosi o una altra malaltia.
- Els resultats de futures tuberculines seran positius durant bastant temps. Per això, la prova sols s'ha de repetir per indicació mèdica en situacions especials; p. ex. en els malalts de sida.

Si la prova és negativa, s'ha de repetir...

- Als dos mesos després de la primera, sempre que s'hagi estat en contacte amb algú que tingui tuberculosi activa.
- Si és un requisit per entrar a l'escola o un lloc de treball.

***** Totes les proves, els medicaments i els exàmens mèdics per a la tuberculosi són gratuïts a les unitats de malalties del tòrax i a les de prevenció i control de la tuberculosi.**

Quines persones tenen un risc més alt de desenvolupar la malaltia?

- Les infectades simultàniament amb l'HIV.
- Les que estan en contacte pròxim amb un malalt tuberculós, especialment els nens i joves fins als 35 anys d'edat.
- Les que s'han encomanat en els dos darrers anys (han passat de tenir un resultat negatiu a un de positiu, en la prova de Mantoux).
- Les que s'injecten drogues.
- Les que viuen o treballen amuntegats en espais tancats o petits: presons, casernes, embarcacions, etc.
- Les que pateixen malalties que afebleixen el sistema defensiu de l'organisme.
- Les persones grans.

Què s'ha de saber sobre el tractament de la tuberculosi?

Aquest tractament té una durada aproximada de sis mesos i, a vegades, es pot prolongar fins als nou mesos o més. Durant el tractament, el malalt ha d'anar a la consulta mèdica, aproximadament un cop al mes. Per aconseguir la curació i evitar les recaigudes, cal complir el tractament amb diversos fàrmacs associats durant el període indicat. És molt important seguir les indicacions del metge i no canviar-les.

En general, els pacients es troben bé després de les primeres setmanes de tractament. El repòs sols està indicat quan els símptomes ho aconsellin (febre, dolor al pit, etc.). L'ús d'altres medicaments (calmants de la tos, antitèrmics...) pot afavorir l'aparició d'intoleràncies (digestives, hepàtiques...). Malgrat tot, aquests medicaments sempre s'han de prendre sota control mèdic.

Les vitamines i els tòncics generals a penes tenen un efecte beneficiós. L'alimentació ha de ser variada i no cal fer cap règim dietètic especial, exceptuant-ne els casos que presentin complicacions hepàtiques o digestives.

És aconsellable que les dones no es quedin embarassades, almenys durant els primers mesos de tractament. Cal tenir en compte que l'ús de la rifampicina disminueix l'eficàcia dels anticonceptius hormonal oral.

***** Si per alguna causa justificada algú ha de deixar de prendre la medicació, és preferible que la suspengui del tot. No és aconsellable deixar de prendre sols algun dels medicaments, perquè es corre el risc de generar-hi resistències.**

Es poden tenir efectes adversos per prendre la medicació?

Les persones que tenen efectes adversos greus a la medicació són poques. Han de posar-se en contacte amb el personal mèdic o d'infermeria, al més aviat possible, si els apareguessin algun o diversos símptomes o signes següents:

- falta de gana;
- nàusees, amb o sense vòmits;
- dolors abdominals;
- pell o ulls grocs;
- orina fosca;
- febre durant diversos dies;

- pessigolleig als dits de les mans o dels peus.

*** Abans d'iniciar el tractament de la infecció tuberculosa, si preneu altres medicaments o si esteu embarassada, ho heu de notificar al vostre metge. Prendre begudes alcohòliques durant aquest tractament pot ser perillós.

Com s'evita contagiar altres persones i aconseguir-ne la curació?

Les persones tuberculoses, si prenen correctament la medicació, deixaran de contagiar a les poques setmanes d'haver iniciat el tractament, que sol ser llarg; però aquesta és l'única forma d'eliminar els bacils vius que encara es troben al cos i d'aconseguir-ne la curació totalment. Encara que físicament se sentin millor, és molt important que segueixin prenent la medicació fins a la data indicada pel metge.

Si tenen dubtes sobre com han de prendre la medicació o si es presenta algun símptoma anormal, ho han de consultar al seu metge o infermera.

Si han de tossir o esternudar, ho han de fer sempre tapant-se la boca amb un mocador de paper. És important que no escupin al terra. Per eliminar la mucositat ho han de fer amb un paper o escopint directament al vàter. El mocador l'han de llençar, després de fer-lo servir, per evitar que quedin bacils a l'ambient.

Durant el període que encara poden ser contagioses, és important que dormin en una habitació a part i que intentin evitar el contacte amb la resta de la família, per precaució.

Han de ventilar l'habitació amb freqüència i cal que evitin els sistemes de refrigeració, ja que afavoririen la transmissió de la malaltia.

Quan no siguin contagioses i es trobin millor, no cal que s'estiguin al llit, poden sortir i començar a fer una vida normal.

Què han de fer les persones que han mantingut contactes amb un malalt?

Els familiars, amics, companys de feina o d'escola d'un tuberculós han de fer-se la **prova de la tuberculina**. [\(Vegeu l'apartat d'aquest nom\)](#)

Si el resultat d'aquesta prova fos positiu, s'haurien de fer una radiografia de tòrax i, si fos normal, es descartaria la malaltia; però es considerarien infectats pel bacil tuberculós. És possible que haguessin de fer un tractament de la infecció latent durant un temps aproximat de sis mesos. [\(Vegeu l'apartat: Què passa quan un individu s'encomana de tuberculosi?\)](#)

Si la prova de la tuberculina resultés negativa i depenent de l'edat del contacte, és possible que el metge els recomanés fer un tractament preventiu de la infecció, probablement durant uns tres mesos.

Més informació a CatSalut Respon:

